Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Katedra filozofie a společenských věd

Posudek oponenta magisterské práce

Autorka práce: Monika Kleimodová

Název práce: Výchova k občanství v domácím vzdělávání na 2. stupni základní školy

Obor studia: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ – anglický jazy a literatura, Učitelství pro 2. stupeň ZŠ – výchova k občanství

Autor posudku: Mgr. et Mgr. Iva Svačinová, Ph.D.

Vedoucí práce: Mgr. Kamil Janiš, Ph.D.

1. **Shrnutí a hodnocení obsahové stránky práce:**

Práce se věnuje výuce předmětu Výchova k občanství, tak jak je realizován žáky a jejich rodiči v rámci domácího vzdělávání. Autorka si klade za cíl *„zmapovat, jak vypadá výuka Výchovy k občanství v domácím vzdělávání.“* (s. 9). Konkrétně ji zajímá, *„jak je výuka organizovaná, jaké metody jsou běžně využívány, jaké požadavky od kmenové školy musí rodina splnit a jaké výhody či nevýhody s sebou Výchova k občanství v rámci domácího vzdělávání nese.“* (s. 9-10).

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se autorka věnuje vymezení pojmu domácí vzdělávání, jeho historii v českém a světovém kontextu a uvedení Výchovy k občanství z hlediska RVP. V praktické části se věnuje vlastnímu výzkumu cílenému na naplnění konkrétních cílů práce, tedy zodpovězení otázky organizace, metod a forem domácí výuky, zmapování požadavků kmenových škol a insiderského zhodnocení výhod a nevýhod domácí výuky předmětu Výchova k občanství.

Z hlediska zvolených cílů práce se mi v teoretické části práce zdají poněkud nadbytečné kapitoly o historii (české, zahraniční) domácího vzdělávání, které k zodpovězení výzkumných otázek v zásadě nijak nepřispívají.

Co se týče praktické části, autorka si klade zejména deskriptivní otázky, které cílí na popis aktuální praxe domácího vzdělávání. Výzkum v tomto směru považuji za vcelku zdařilý a přinášející vhled do zkoumaných otázek. Moje kritická poznámka se nicméně týká volby vzorku respondentů. Autorka provedla čtyři rozhovory s rodiči žáků, respondenti byli rekrutováni především metodou samovýběru (jedna osoba metodou sněhové koule). Z provedené analýzy je nicméně zřejmé, že tři respondenti popisují velmi podobnou zkušenost, jeden respondent se od nich svou zkušeností do určité míry odlišuje – dozvídáme se tedy vlastně pouze dvě navzájem odlišné zkušenosti s domácím vzděláváním. Zdá se mi, že zvolená metoda samovýběru tak zřejmě nebyla dostatečná a nevedla k saturaci vzorku, tedy vyčerpání možných zkušeností s domácím vzděláváním. Hledání respondentů tak v této chvíli ještě nemělo být ukončeno, protože oslovení respondenti zjevně netvoří reprezentativní vzorek – je tedy otázkou, zda (a jak) takto vybraná skupina respondentů odráží charakteristické zkušenosti rodičů a žáků s domácím vzděláváním. Autorka sama v závěru dodává *„Chci také podotknout, že výzkumný*

vzorek byl velmi malý a rozhodně nelze zjištěná data nijak generalizovat. Je možné, že by stejně zaměřený výzkum, při zapojení většího množství účastníků, nemusel přinést stejné závěry." To považuji za problematické – není asi až takovou chybou, že práce má vlastně charakter (pouze) výzkumné sondy, mám ale za to, že výzkum měl být jako takový prezentován a že zvolené metody výběru vzorku respondentů měly být v metodologické části práce explicitně zváženy, a měly být diskutovány jejich limity a důsledky pro výsledek výzkumu. Totéž platí i pro jiné metodologické volby autorky, autorka své volby v textu často pouze představuje/uvádí, ale nezdůvodňuje a nediskutuje, proč je považuje pro svůj výzkum za nejvhodnější. Příkladem může být uvedení volby polostrukturovaného rozhovoru jako metody sběru dat, kde z řečeného není jasné, proč je preferován před alternativními (rovněž představenými) formami rozhovorů (s. 41-42).

2. **Hodnocení formální stránky práce:**

V pořádku. Práce je psaná čtivým a formálně adekvátním způsobem.

3. **Hodnocení práce se zdroji:**

V pořádku, autorka pracuje s relevantní literaturou.

4. **Otázky k diskuzi při obhajobě:**
   (a) Na základě čeho se autorka rozhodla pro metodu samovýběru respondentů do výzkumu? Bylo by obtížné získat respondenty jinak? Mohla by autorka zvážit výhody, nevýhody a limity této metody? Mohla by naznačit, jaké metody by v případě svého výzkumu mohla zvolit, aby vzorek relevantně rozšířila?
   (b) Bylo nějak zajištěno, že došlo k saturaci vzorku s ohledem na variabilitu zkoumané zkušenosti s domácím vzděláváním? Jak?
   (c) Proč se autorka rozhodla provést sběr dat prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru? Proč byl upřednostněn např. před nestrukturovaným? Jaké výhody/nevýhody tato volba má?
   (d) Autorka píše o svém výzkumu jako o kvalitativním, při analýze využívá metodu otevřeného kódování. Nicméně, kvalitativní výzkum zahrnuje celou rodinu různých typů analýz (obsahová, tematická, diskurzivní atd.), které typicky s nějakou formou otevřeného kódování pracují. Mohla by specifikovat, o jaký typ šlo?

5. **Hodnocení práce známkou: B**

6. **Výsledné hodnocení práce:**

Práci považuji za zvládnutou, autorce se daří představit téma domácího vzdělávání předmětu Výchova k občanství jako relevantní, specifikovat oblasti, které ji v rámci tématu zajímají, daří se jí provést výzkum, který (do jisté míry) tyto oblasti mapuje. Kritické výtky mám k obsahu teoretické části (kapitoly o historii domácího vzdělávání chápu vzhledem k výzkumným otázkám jako redundantní), a metodologické volbě výběru respondentů výzkumu. Práci proto hodnotím stupněm B.

Datum a místo	**Podpis autora**
11. 8. 2024, Hradec Králové	Iva Svačinová